

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Katyňský masakr

Mgr. Eva Mužná

**Výukový materiál zpracován v rámci projektu
EU peníze školám**

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Eva Mužná.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785. Provozuje Národní ústav pro
vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků
(NÚV).

Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0229
Šablona:	III/2
Č. materiálu:	VY_32_INOVACE_219
Datum vytvoření:	24. 9. 2013
Ročník:	4.
Předmět:	Dějepis a dějiny kultury
Vzdělávací oblast:	Společenskovědní
Anotace:	Žákyně a žáci se seznání s problematikou katyňského masakru, s historickými souvislostmi a současným pohledem na tuto dějinnou událost

Katyňský masakr

- ❖ označuje se tak vraždění polských válečných i civilních zajatců vězněných v sovětských koncentračních táborech a táborech pro válečné zajatce, které provedla NKVD v roce 1940
- ❖ povražděno bylo přibližně 22 000 mužů – zejména důstojníků a příslušníků inteligence
- ❖ Sovětský svaz se k nacistickému útoku na Polsko přidal 17. září 1939 a získal tak kromě území a porobeného obyvatelstva přibližně 15 000 válečných zajatců důstojnických hodností a 10 000 příslušníků inteligence zajatých mimo bojové operace
- ❖ zajatci byli vězněni v naprosto otřesných podmínkách v západním Rusku, Bělorusku a na Ukrajině až do roku 1940, kdy je vedení Sovětského svazu, na návrh NKVD, nechává povraždit
- ❖ jako důvod likvidace byl uveden jejich nepřátelský postoj k SSSR a jeho režimu
- ❖ tři hlavní místa, kde popravy probíhaly, byly Katyň, Ostaškov a Starobilsk - bylo zde dohromady zavražděno asi 15 000 lidí, na řadě dalších míst však bylo v téže době po menších skupinkách povražděno dalších 10 000
- ❖ další tisíce lidí byly povražděny v roce 1941
- ❖ mezi zavražděnými byl například i bratr premiéra polské exilové vlády, generál Franciszek Sikorski či Jakub Wajda, otec významného polského režiséra Andrzeje Wajdy (držitel Oskara za celoživotní dílo)
- ❖ po vypuknutí Velké vlastenecké války (německo-sovětská válka v Rusku) se polská exilová vláda vyjednávala o propuštění svých vězněných občanů a vojáků
- ❖ Stalin tehdy tvrdil, že ve zmatcích na začátku bojů zajatci uprchli a Sovětský svaz o nich nemá žádné
- ❖ v roce 1943 byly německou armádou u Katyně objeveny první masové hroby, do nichž byli zmasakrovaní zajatci pohřbeni
- ❖ Německo se pokusilo celou věc propagandisticky využít - Sovětský svaz vznesl obvinění, že vraždění je dílem nacistů
- ❖ i v průběhu Norimberského procesu se Sovětský svaz nejprve pokusil svalit vinu za masakr na poražené Německo- bezúspěšně - neboť dostupné důkazy hovořily zcela jasně
- ❖ Sovětský svaz přesto popíral svou vinu až do roku 1990, kdy připustil, že jde o zločin stalinismu
- ❖ nakonec Sovětský svaz označil zbylé masové hroby a vydal kopie klíčových dokumentů, včetně rozhodnutí o likvidaci zajatců podepsaného vedením SSSR

obr. č. 1 exhumace hromadného hrobu

obr. č. 2 exhumace hromadného hrobu

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Eva Mužná.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785. Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).

NKVD

byl centrální státní orgán Sovětského svazu zabývající se **vnitřní bezpečností**, požární ochranou, střežením hranic a evidencí obyvatel, **spravující věznice a pracovní tábory**, zabývající se **rozdělkou a kontrarozvědkou**.

Zdecimování polské elity

Nacisté již v roce 1939 zahájili na okupovaném polském území operace "Tannenberk" a "Intelligence" při kterých **zahynulo kolem 60 tisíc předních Poláků a další byli odvezeni do německých koncentračních táborů**. Katyňský masakr znamenal další výrazné prořídnutí polské elity.

Katyňská kletba?

10. dubna 2010 při cestě na pietní akt k 70. výročí **zahynuli** po pádu letadla Tupolev Tu-154 při přistání významní představitelé Polska, mimo jiné polský **prezident Lech Kaczyński s manželkou Marií**. Havárii nikdo z osob na palubě nepřežil, **zemřelo 96 osob**.

Rusko-německé sblížení

Pakt Molotov - Ribbentrop byla smlouva o neútočení **mezi bolševickým Svazem sovětských socialistických republik a nacistickým Německem**, podepsaná v Moskvě 23. srpna 1939. Pojmenování dokumentu vzniklo z příjmení dvou vyjednavců: Hitlerova ministra zahraničních věcí Joachima von Ribbentrop a Vjačeslava Molotova, který byl lidovým komisařem (ministrem) zahraničí v Sovětském svazu.

Ve smlouvě se obě strany zavázaly, že nepoužijí vojenskou sílu proti druhé straně a nespojí se s jejími nepřáteli. Smlouva znamenala zásadní obrat ve vztazích obou zemí a byla v podstatě **dodržována až do 22. června 1941, kdy nacistické Německo zahájilo Operaci Barbarossa a napadlo Sovětský svaz**.

Hitler si smlouvou zajistil volné ruce při útoku na Polsko, který zahájil 1. září 1939. Německý postup byl rychlý a už 8. září nabádal Ribbentrop Sověty k obsazení té části Polska, která byla dohodnuta v tajném protokolu. **17. září překročila Rudá armáda polské hranice** a během necelého týdne okupovala východní Polsko

Odraz ve filmu

V roce 2007 natočil polský **režisér Andrzej Wajda film Katyň**. Film byl v roce 2008 nominován na Oscara za nejlepší neanglicky mluvený film.

Osou filmu jsou osudy žen, které ztratily své manžely, bratry, syny. Některé z nich se také dostávají do sovětského zajetí, jiné hledají důkazy o jejich přežití, další apaticky čekají, smířené s tím nejhorším možným scénářem. Film představuje jednu z nejhrůznějších vražd především pohledem rodinných příslušníků, prostřednictvím jejich marných nadějí a prožívaného utrpení.

Použité zdroje

obr. č. 1

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Katyn_massacre_5.jpg. [online]. [cit. 2013-09-24].

obr. č. 2

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Katy%C5%84,_ekshumacja_ofiar.jpg. [online]. [cit. 2013-09-24].

<http://www.csfd.cz/film/234129-katyn/>. [online]. [cit. 2013-09-24].

<http://www.katyn.org.au/index.html>. [online]. [cit. 2013-09-24].

http://zpravy.idnes.cz/rusko-zverejnilo-utajovane-dokumenty-o-katyni-naridil-to-medvedev-1ft-zahranicni.aspx?c=A100428_101955_zahranicni_stf. [online]. [cit. 2013-09-24].

<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-42406950-katyn-symbol-genocidy-valecnych-zlocinu-i-mistrne-propagandy>. [online]. [cit. 2013-09-24].